

Sygn. akt III Ca 675/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Tomasz Tatarczyk

Sędzia SO Andrzej Dyrda

Sędzia SR (del.) Marcin Rak (spr.)

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa A. J. (1)

przeciwko A. J. (2)

o uchylenie obowiązku alimentacyjnego lub obniżenie alimentów

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Raciborzu

z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt III RC 228/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej kwotę 300 (trzysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Marcin Rak SSO Tomasz Tatarczyk SSO Andrzej Dyrda

Sygn. akt **III Ca 675/14**

UZASADNIENIE

Powód domagał się uchylenia obowiązku alimentacyjnego względem pozwanej córki, alternatywnie domagał się obniżenia tego obowiązku do kwoty 200 zł miesięcznie. W uzasadnieniu podniósł, że od czasu ustalenia alimentów zmieniła się sytuacja życiowa i finansowa zarówno powoda, jaki i pozwanej. Obecnie pozwana zatrudniona jest jako sprzedawca w punkcie sprzedaży prasy i papierosów. Z tego tytułu osiąga dochód pozwalający jej pokryć koszty własnego utrzymania. Z kolei powodowi urodziła się córka, na którą zobowiązany jest płacić alimenty w wysokości 600 zł miesięcznie. Poza tym na mocy wyroku rozwodowego zobowiązany jest do alimentacji byłej żony, a matki pozwanej kwotą 300 zł miesięcznie oraz syna M. J. kwotą 700 zł miesięcznie. Podniósł, że zobowiązania alimentacyjne wraz z kosztami prowadzonej egzekucji przewyższają jego możliwości majątkowe.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa. Zarzuciła, że kontynuuje naukę na drugim roku studiów stacjonarnych, a dodatkową pracę zmuszona była podjąć, ponieważ powód nie realizował obowiązku alimentacyjnego. Argumentowała nadto, że łączenie pracy i studiów dziennych odbywa się zbyt dużym kosztem.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 1.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to zapadło przy ustaleniu, że w poprzedniej sprawie o alimenty na rozprawie w dniu 5 października 2010 r. powód oraz przedstawicielka ustawowa małoletniej wówczas pozwanej i jej małoletniego brata M. J., zawarli ugodę, na mocy której powód (a pozwany w tamtym procesie) zobowiązał się łożyć na rzecz dzieci alimenty w wysokości po 700 zł miesięcznie. W dacie zawarcia ugody pozwana była uczennicą trzeciej klasy technikum. Powód był zatrudniony jako kierowca i osiągał wynagrodzenie w średniej wysokości około 2.725 zł. netto.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że w wyroku rozwodowym z dnia 28 lutego 2012 roku Sąd Okręgowy zasądził od powoda na rzecz jego syna M. J. alimenty w kwocie 700 złotych, a na rzecz byłej małżonki (i matki powódki zarazem) w kwocie 300 zł. miesięcznie.

Ustalił też Sąd Rejonowy, że w dniu (...) urodziła się córka powoda i jego konkubiny, która złożyła w imieniu małoletniej pozew o alimenty przeciwko powodowi. W sprawie tej zapadł wyrok zaoczny, zasądający alimenty w kwocie po 600 zł miesięcznie, od którego pozwany nie złożył sprzeciwu.

Zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego powód nadal pracuje jako kierowca. Stan zaległości alimentacyjnych powoda wraz z kosztami egzekucji i odsetkami na dzień 14 listopada 2013 r. wynosił łącznie około 10.830 zł. Zaległości potrącane były z wynagrodzenia powoda w średniej wysokości 1.985 złotych. W okresie od stycznia do września 2013 r. powód osiągnął wynagrodzenie w wysokości 43.535,34 zł. brutto, czyli 32.041 zł netto. Średni miesięczny dochód wynosił 3.560 zł netto. Powód zamieszkiwał z konkubiną i dwójką jej dzieci, w tym wspólną córką. Miesięczne wydatki na opłaty oraz utrzymanie powód szacował na kwotę około 1.300 zł. Konkubina powoda od marca 2014 roku zarabiała około 1.100 złotych netto miesięcznie. Otrzymywała też świadczenia rodzinne na córki w łącznej kwocie 353 złotych.

Sąd Rejonowy ustalił nadto, że pozwana jest obecnie studentką drugiego roku studiów stacjonarnych w (...) w R. na kierunku pedagogika resocjalizacyjna. Mieszka wraz z matką, która jest nadal niezdolna do pracy; bratem – uczniem gimnazjum oraz dziadkami utrzymującymi się z emerytur w łącznej wysokości 2.230 złotych. W lipcu 2012 r. po zdaniu matury, pozwana podjęła pracę jako sprzedawca w punkcie prasowym. Pierwotnie planowała zatrudnienie tylko w okresie wakacji, jednak – ponieważ powód zaprzestał wywiązywać się prawidłowo z obowiązku alimentacyjnego – od października 2012 r. łączyła pracę ze studiami stacjonarnymi. Pracowała popołudniami – po zakończeniu zajęć na uczelni. Jej dochód za 2012 roku wyniósł 3.060 złotych. Latem 2013 r. pozwana dorabiała dorywczo roznosząc ulotki. Na studiach osiąga bardzo dobre wyniki, zamierza podjąć studia magisterskie po uzyskaniu licencjatu.

Mając na względzie te ustalenia Sąd pierwszej instancji wskazał, że obecna sytuacja dorosłej już pozwanej nie dawała podstaw do uchylenia obowiązku alimentacyjnego. Pozwana jest studentką studiów stacjonarnych, na których osiąga bardzo dobre wyniki. Wprawdzie podjęła dodatkową pracę, która przynosiła jej nieznaczne dochody, jednak została do tego zmuszona postawą powoda, który nie realizował w pełni obowiązku alimentacyjnego. Łączenie codziennej pracy ze studiami stacjonarnymi odbywało się jednak kosztem czasu przeznaczanego na niezbędny wypoczynek i przy nadmiernym wysiłku. W ocenie Sądu Rejonowego brak było podstaw, aby z podjęcia przez pozwaną zatrudnienia wywodzić negatywne dla niej konsekwencje w zakresie oceny istnienia obowiązku alimentacyjnego powoda zwłaszcza, że pracowała jedynie w niewielkim wymiarze, możliwym do pogodzenia ze studiami. Zdaniem Sądu Rejonowego w sprawie brak było też podstaw do obniżenia alimentów. Dochody powoda wzrosły bowiem w porównaniu z dochodami osiąganymi w dacie ustalenia alimentów. Uzyskiwana średnia kwota 3.560 zł netto miesięcznie pozwala na realizację wszystkich ciężących na powodzie zobowiązań alimentacyjnych. Sąd Rejonowy podkreślił, że wobec córki ze związku z konkubiną powód realizuje swój obowiązek alimentacyjny również poprzez osobistą opiekę i starania o wychowanie. W ocenie Sądu Rejonowego znamienne było, że powód nie wyrażając sprzeciwu od wyroku zasądającego na rzecz małoletniej córki alimenty w wysokości 600 zł, w istocie uznał powództwo, a słuchany w toku sprawy niniejszej twierdził, że jest to kwota odpowiednia do potrzeb dwuletniego dziecka. W tym kontekście stanowisko powoda, żądającego obniżenia alimentów wobec starszej córki do kwoty 200 zł raziło brakiem konsekwencji. Wskazał też

Sąd Rejonowy, że pozwana ma 21 lat, koszty jej utrzymania wzrosły w wyniku podjęcia studiów. Koszty te są rekompensowane niewielkim dochodem uzyskiwanym przez nią z pracy dorywczej.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wywiódł powód wskazując, że zaskarża go w części dotyczącej oddalenia powództwo o obniżenie zasądzonych wobec powoda alimentów na rzecz pozwanej z kwoty 700 zł do kwoty 400 zł.

Zarzucił niezgodność ustaleń faktycznych sądu z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, a w szczególności poprzez ustalenie, że powód osiąga obecnie średnio miesięcznie wynagrodzenie w kwocie 3. 560 zł netto, która to kwota jest wystarczająca do realizacji wszystkich ciążących na nim zobowiązań alimentacyjnych oraz naruszenie przepisów postępowania a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak starannego rozważenia zebranego materiału dowodowego, polegające na niedokonaniu należnych ustaleń w zakresie usprawiedliwionych potrzeb pozwanej, nieustalenia czy pozwana korzysta z pomocy innych członków rodziny bądź pomocy socjalnej oraz bezpodstawnym przyjęciu, że podjęte przez pozwaną zatrudnienie odbywało się kosztem czasu przeznaczanego na niezbędny wypoczynek i przy nadmiernym wysiłku. Wniósł o zamianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie obowiązku alimentacyjnego z kwoty 700 zł miesięcznie do kwoty 400 zł miesięcznie, zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu za drugą instancję, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, mają one podstawę w zgromadzonym materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny, zaś informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych uzupełniają się i zostały przez Sąd I instancji ocenione prawidłowo. Swobodna ocena wiarygodności i mocy dowodów dokonana przez ten Sąd nie wykracza poza uprawnienia wynikające z przesłanek art. 233 k.p.c. Zarzuty zawarte w apelacji odnoszące się do naruszenia art. 233 k.p.c stanowią jedynie polemikę z prawidłowymi ustaleniami dokonanymi przez Sąd pierwszej instancji, a skarżący nie wykazał aby Sąd meriti w sposób nieprawidłowy zastosował logikę rozumowania i doświadczenie życiowe.

Nie sposób było podzielić zarzutu powoda co do błędnego wyliczenia przez Sąd pierwszej instancji jego średniego wynagrodzenia. Z przedłożonego przez powoda zaświadczenia o zarobkach za 2013 rok (k. 64) wynikało, że obejmuje ono okres od stycznia do września, to jest 9 miesięcy. Zatem ustalenie średnich miesięcznych zarobków netto było wynikiem podzielenia tejże łącznej kwoty netto tj. 32.041 złotych, przez 9, nie zaś przez 12, jak chciałby powód.

Zatem Sąd Okręgowy w całości przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu I instancji uzupełniając je o nowe okoliczności, jakie ujawniły się w toku postępowania odwoławczego. Wynika z nich pogorszenie stanu zdrowia pozwanej w związku zachorowaniem na łuszczycę, jak i konieczność noszenia okularów korekcyjnych.

Wniosek dowodowy powoda o dopuszczenie dowodu z regulaminu pomocy materialnej dla studentów(...) w R. z dnia 25 czerwca 2013 roku podlegał oddaleniu w trybie art. 381 k.p.c. jako spóźniony, nadto nie wskazywał on na okoliczności istotne dla rozpoznania sprawy.

Przechodząc do oceny zastosowania przez Sąd Rejonowy art. 138 k.r.o. wskazać trzeba, że podstawą zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego jest zmiana stosunków. Zmiana stosunków rozumiana jest jako zwiększenie potrzeb uprawnionego lub zmniejszenie możliwości zobowiązanego, ewentualnie ujawnienie się innych okoliczności istotnych dla realizacji obowiązku alimentacyjnego jak na przykład zmiana kręgu osób uprawnionych lub zobowiązanych w tym samym stopniu.

Zmiany w sytuacji stron należy rozważyć w kontekście art. 135 k.r.o., który określa zakres obowiązku alimentacyjnego. Jest on wyznaczany usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego oraz możliwościami zarobkowymi i majątkowymi zobowiązanego.

Analiza okoliczności faktycznych pozwala stwierdzić, że po stronie powoda nie doszło do niekorzystnej zmiany stosunków. Zarówno w dacie pierwszego wyrokowania o obowiązku alimentacyjnym, jak i w chwili obecnej powód pracował jako kierowca. Poprzednio zarabiał około 2.725 zł netto miesięcznie, natomiast obecnie średnio 3.560 zł netto miesięcznie. Zatem fakt urodzenia się powodowi kolejnego dziecka nie mógł mieć znaczenia dla oceny jego obowiązków względem pozwanej. Wszak wzrost wydatków powoda związany z narodzinami dziecka, został pokryty wzrostem jego wynagrodzenia.

Po stronie pozwanej doszło natomiast do zwiększenia kosztów utrzymania, gdyż z uwagi na podjęcie przez pozwaną nauki na studiach stacjonarnych jej miesięczne koszty utrzymania niewątpliwie wzrosły.

Niezasadnym był też zarzut braku poczynienia przez Sąd Rejonowy ustaleń dotyczących ewentualnej pomocy materialnej świadczonej pozwanej przez inne osoby. Powód jako ojciec pozwanej należy bowiem do kręgu osób najbliższych zobowiązanych do alimentacji w pierwszej kolejności, a ewentualna pomoc świadczona pozwanej przez inne osoby nie może mieć wpływu na realizację jego obowiązku alimentacyjnego.

Podobnie nie znajdował uzasadnienia zarzut powoda, że pozwana ma możliwość otrzymania stypendium socjalnego. Uzyskanie takiego stypendium przez pozwaną nie zwalniałoby powoda z obowiązku alimentacyjnego. Co więcej, powód obowiązany jest do podejmowania takich starań aby pozwana nie była zmuszona do korzystania z pomocy socjalnej innych podmiotów niezobowiązanych bezpośrednio do alimentacji.

Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił, że pozwana nie jest w stanie utrzymać się samodzielnie, gdyż z zebranego w sprawie materiału wynika, że pozwana nie jest w stanie samodzielnie uzyskiwać dochodów, które wystarczyły by na zaspokojenie jej usprawiedliwionych potrzeb.

Nie sposób wymagać od pozwanej aby łączyła naukę z pracą w pełnym wymiarze. Nauka w trybie dziennym wymaga bowiem większej aktywności, która w dużej mierze ogranicza zdolności zarobkowe. Pamiętać także trzeba, że obecnie głównym celem życiowym pozwanej jest zdobycie wykształcenia, zatem to na tym celu (nie zaś na pracy kosztem nauki i prawa do wypoczynku) pozwana przede wszystkim ma prawo się koncentrować. Poświęcenie czasu na uczestnictwo i przygotowanie się do zajęć musi być traktowane priorytetowo, jako zmierzające do realizacji planów zawodowych pozwanej. Stanowi to uzasadnioną przeszkodę do podjęcia przez pozwaną zatrudnienia w wymiarze pozwalającym jej na uzyskiwanie dochodów wystarczających do samodzielnego utrzymania się.

Wskazać też trzeba, że alimenty obciążające powoda pokrywają jedynie część usprawiedliwionych potrzeb pozwanej, obniżenie ich do wysokości żądanej przez powoda sprawiłoby, że obowiązek alimentacyjny zostałby w przeważającej części przerzucony na drugiego z rodziców, który poza wkładem finansowym czyni również osobiste starania o wychowanie i utrzymanie pozwanej.

Łożenie alimentów na rzecz pozwanej w dotychczasowej wysokości mieści się przy tym w możliwościach powoda, także przy uwzględnieniu obowiązku alimentacyjnego obciążającego go względem innych osób.

Podzielając zatem motywy leżące u podstaw zaskarżonego orzeczenia, Sąd Okręgowy oddalił apelację jako nie znajdującą usprawiedliwionych podstaw, a to na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd orzekł w oparciu o art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i § 6 pkt 3 w zw. z § 13 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002r. nr 163 poz.1348 z póź. zm.).

SSR del. Marcin Rak SSO Tomasz Tatarczyk SSO Andrzej Dyrda